

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:52
sssjournal.com

pp.7198-7210
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 13/10/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 19/12/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 19.12.2019

GİRİŞİMCİLİK: ÖĞRETİM PROGRAMLARI, ÖĞRENCİLER VE SINIF ÖĞRETMENLERİ ÖRNEKLEMİNDE HAZIRLANMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERE İLİŞKİN BİR İÇERİK ANALİZİ ¹

ENTREPRENEURSHIP: A CONTENT ANALYSIS OF GRADUATE THESES IN TEACHING PROGRAMS, STUDENTS AND CLASS TEACHERS SAMPLES

Uğur ATASEVEN

Sınıf Öğretmeni, Necmettin Erbakan Üniversitesi Doktora Öğrencisi, Konya/TÜRKİYE

Prof. Dr. Ayşe MENTİŞ TAŞ

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi, Konya/TÜRKİYE

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.j.1826>

Reference : Ataseven, U. & Mentiş Taş, A. (2019). "Girişimcilik: Öğretim Programları, Öğrenciler ve Sınıf Öğretmenleri Örnekleminde Hazırlanmış Lisansüstü Tezler İlişkin Bir İçerik Analizi", International Social Sciences Studies Journal, 5(52): 7198-7210.

ÖZ

Bu araştırma, girişimcilik ile ilgili eğitim-öğretim alanında hazırlanmış lisansüstü tezlerden ilkökul (öğretim programları, öğrenciler ve sınıf öğretmenleri) düzeyinde girişimciliği farklı boyutlarda konu edinen lisansüstü tezler yer vermektedir.

Araştırma, girişimcilik ana eksenine ilişkin yüksek lisans ve doktora tezleri ile ilgili bir literatür taraması ve içerik analizi çalışmasıdır. Araştırmanın veri kaynağı olan tezler İnternet' ten Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) Ulusal Tez Merkezi web sitesi veri tabanından "girişimcilik" kavramı tarama yapılarak elde edilmiştir.

Araştırma 1988 – 2019 yılları arasında Türkiye' de üniversitelerde girişimcilik konusunda eğitim-öğretim konu alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarını kapsamaktadır. Girişimcilikle ilgili olarak 422 teze ulaşılmıştır. Bunlardan 51 tanesi eğitim öğretim alanında yapılan çalışmalardır. Bu 51 lisansüstü tezin 18'i eğitim-öğretim ve işletme, eğitim-öğretim ve turizm, eğitim-öğretim ve sosyal hizmetler vb. gibi alanlarda iken 33'ü sadece eğitim-öğretim alanındadır. Dolayısıyla araştırmanın evrenini 33 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Bunlardan ilkökul (öğretim programları, öğrenciler ve sınıf öğretmenleri) düzeyinde olan 9 tez örneklem olarak alınmıştır.

Bu araştırma; betimsel tarama modelinde bir araştırma olarak desenlenmiştir. Verilerin analizinde; nitel araştırmalarda yazılı metinlerin bazı özelliklerini sayısal olarak belirtmeye yarayan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Girişimcilik ana ekseninde hazırlanan tezler önce doküman incelemesi yoluyla; yıl, tez türü, ait olduğu disiplin, araştırma türü, araştırma yöntemi, konu alanları değerlendirilmiş ve arkasından eğitim-öğretim alanına ilişkin hazırlanan tezlerden Öğretim Programları, Öğrenciler ve Sınıf Öğretmenleri örnekleminde ait olanların bulguları ve sonuçları üzerinde durulmuştur. Çalışmada elde edilen bulgular betimleyici analiz araçlarından frekans değerleriyle açıklanmış; daha sonra bunlar tablo ve grafiklerle sunulmuştur.

Araştırmada; 1988 den bugüne kadar girişimcilik üzerine lisansüstü tezlerin % 12 sinin eğitim-öğretim alanında olduğu, 2013 yılından sonra girişimcilikle ilgili lisansüstü araştırmaların her yıl giderek arttığı, girişimcilikle ilgili en çok çalışmanın 2018 yılında yapıldığı, eğitim alanında girişimcilik konusunda sayıca en çok araştırmanın 2016 da yapıldığı, takip eden yıllarda eğitim alanında girişimcilik konusunda yapılan araştırmaların giderek azaldığı, araştırmaların daha çok girişimcilik becerileri ve girişimci kişilik özellikleri üzerine odaklandığı, sadece eğitim-öğretim alanında hazırlanan 33 lisansüstü tezdten 3 ünün öğretim programları ve girişimcilik konusu üzerine gerçekleştirildiği, 4 ünün de girişimcilik eğitimi ile ilgili olduğu,

¹ Bu araştırma; 9-12 Ekim 2019 tarihleri arasında VII. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi (ICCI-EPOK 2019)' nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

girişimcilik üzerine hazırlanan 51 lisansüstü tezin 36 tanesinin nicel araştırma, 9 tanesinin nitel araştırma ve 6 tanesinin de karma araştırma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: girişimcilik, içerik analizi, lisansüstü tezler, literatür inceleme, öğretim programları.

ABSTRACT

This research includes graduate theses that mention entrepreneurship at primary school (teaching programs, students and class teachers) level in different dimensions out of the graduate theses prepared in the field of education and teaching regarding entrepreneurship.

The research is a literature review and content analysis study on master and doctoral theses related to the main axis of entrepreneurship. The theses, which are the data sources of the research, have been obtained from the Internet by using the database of the National Thesis Center website of Higher Education Council (YÖK) by scanning for the concept of "Entrepreneurship".

The research includes masters and doctoral theses prepared in the subject of entrepreneurship and in education-teaching subject area in the universities in Turkey between 1988 and 2019. 422 theses about entrepreneurship have been reached. 51 of these studies are in the field of education and training. 18 of these 51 graduate theses are devoted to education-teaching and business, education-teaching and tourism and education-teaching and social services etc. while 33 of them are in the field of education and teaching. Therefore, the universe of the research consists of 33 graduate theses. Out of these, 9 theses at primary school level (teaching programs, students and class teachers) have been taken as the sample of the study. This study has been designed as a research in descriptive survey model. In the analysis of the data, content analysis method, which is useful in indicating some features of written texts in qualitative researches numerically, has been used.

Theses prepared on the main axis of entrepreneurship have been evaluated first through document review in terms of year, thesis type, discipline, research type, research method, subject areas, and the findings and results of the theses, which belong to the sample of Teaching Programs, Students and Classroom Teachers out of those that are in relation to the area of education and teaching, have been discussed. The findings obtained in the study have been explained by means of frequency values from descriptive analysis tools then these are given in tables and graphs.

In the study, it has been concluded that %12 of the graduate theses on entrepreneurship from 1988 to the present are in the area of education and teaching, since 2013 graduate researches on entrepreneurship have increased every year gradually, the number of studies reached to peak in 2018, the number of researches in the area of education reached to peak in 2016, in the following years the number of researches on entrepreneurship in the area of teaching and education decreased gradually, the researches focus more on entrepreneurship skills and entrepreneur personality traits, 3 graduate theses out of 33 theses prepared only in the area of education and teaching are written on teaching programs and entrepreneurship and 4 of them are about entrepreneurship education, 36 graduate theses out of 51 are quantitative, 9 of them are qualitative and 6 of them are mixed research.

Keywords: entrepreneurship, primary school, teaching programs, graduate theses.

1. GİRİŞ

Girişimcilik; toplumların karşılaştığı sorunları yenilikçi bir bakış açısı ve farklılaşan bir yaklaşımla çözmeye çalışır, istihdamı artırmanın yanında ekonominin gelişmesine de katkıda bulunur. Son dönemde girişimciliğin (teşebbüs fikrinin) öneminin anlaşılması ile konu üzerinde yapılan çalışmalar artmış, bu durum eğitim-öğretimle ilgili alanlarda da kendini hissettirmiştir.

Birey ve toplum ihtiyaçlarının çeşitliliğinin artması, toplumların yaşam standartları ve kalitesini sürekli yükseltme eğilimi içerisinde olması, çok boyutlu bir yapı ve içeriğe sahip olan girişimciliğin ve buna dayalı alanların etkisini artırmıştır.

Ekonominin gelişmesine olan katkısı, yeni istihdam alanlarının ortaya çıkması, yeni ürünlerin piyasalarla buluşması, rekabet ve pazarda canlılık oluşturması, takip etmekte zorlandığımız bir sürü teknolojik gelişmeye kaynaklık etmesi gibi nedenlerle girişimcilik; bir ülkedeki ekonomik gelişmeyi ve kalkınmayı etkileyen ve sağlayan önemli bir olgudur.

Eğitim sistemleri; sosyal, ekonomik, bilimsel ve teknolojik olarak birçok alanda ülkelerin gelişmişlik düzeylerini belirleyici faktörlerden biridir (Avrupa Birliği, 2016). Geçmişte okul eğitimi, öğrencilerin mesleki becerilerini veya akademik becerilerini geliştirmeye odaklanmıştır. Dünya daha rekabetçi bir şekilde büyüdükçe, firmalar günümüzde sadece mesleki becerilere sahip olmakla kalmayıp aynı zamanda girişimcilik yeteneğine de sahip çalışanlara ihtiyaç duymaktadır. Bilgi Çağının hızlı büyümesi göz önüne alındığında, okullar öğrencilerin gelecekteki kariyer pozisyonlarının ihtiyaçlarını karşılamalarına ve geliştirmelerine yardımcı olmalıdır (Wu ve Chen, 2019). Bunu sağlamak için okullarda öğrencilerde girişimci beceriler desteklenmeli ve girişimcilik eğitiminin verilmesi önem kazanmalıdır.

Öğrencilerin girişimcilik eğitimi ile ilgili görüşleri, yenilik algılarıyla ilgilidir. İnovasyon faaliyetlerinin temeli olan yenilikçi farkındalık ve yenilikçi yetenek, öğrencilerin kişiliklerinden de etkilenmektedir. Bu nedenle girişimcilik eğitimi, öğrencinin girişimciliğe yönelik tutumunu da değiştirebilir. Aynı zamanda,

girişimcilik eğitimi, öğrenci girişimcilere ihtiyaç duydukları bilgi ve diğer kaynakları sağlayarak güçlü bir yenilikçilik ve girişimcilik atmosferi oluşturur. Girişimcilik eğitimi, öğrenci girişimciler için doğru değerler ve bilişsel sistemler kurmalarına, inovasyon algılarını artırmalarına yardımcı olur (Wei ve diğerleri, 2019).

Günümüzde, birçok ülke “yenilikçilik, girişimcilik ve yaratıcılık” eğitimlerinin küçük yaşlardan başlatılabilecek şekilde verilmesini teşvik ediyor. Girişimcilik eğitiminin farklı öğretim kademeleri ile farklı türlerdeki okullarda sürdürülmesi, bir ülkenin ekonomik olarak rekabet gücünü artırıp yeni işlerin, kariyer fırsatlarının ve üretim alanlarının ortaya çıkmasını sağlayabilir. Girişimcilik eğitimine programlarda yer verilmesi öğrencilerin girişimcilik ruhlarını harekete geçirip sosyal sorumluluk bilinçlerinin gelişmesine de katkı getirebilir.

Girişimcilik, eğitimle kazandırılabilir bir anlayış biçimidir. Girişimcilik, bir zihniyettir ve çok erken yaşlardan başlayarak üniversiteye kadar verilebilecek girişimcilik eğitimleri ile girişimcilik zihniyetine büyük katkı sağlanabilir (Raposo ve Paço, 2011). Bu nedenle, girişimcilik eğitimi de farklı yaş gruplarının özelliklerine göre uyarlanabilir (Bohmann ve diğerleri, 2017).

Eğitim sistemimiz, küresel, ekonomik ve toplumsal gelişmelerin etkisi ile yaşanan değişimlere ayak uydurabilmek amacıyla; öğretmen profili, öğrenci profili, öğrencilerden beklenen beceriler profili, öğretim programları konusunda dünyadaki gelişmelere ve trende uygun belli adımlar atmaya çalışmıştır. Önceleri yükseköğretim kurumlarının ekonomi ile ilgili bölümlerinde ders olarak okutulan girişimcilik, günümüz dünyasında devletlerin üretken bir toplum oluşturma stratejileri gereği olarak öğretim programları içerisinde yerini bulmuş, öğrencilerin girişimci bireyler olarak yetiştirilmeleri hedeflenmiş, bu hedef doğrultusunda da MEB 2005, 2009 ve 2018 ilk ve ortaöğretim programlarında bir beceri olarak yerini almıştır.

Girişimcilik eğitiminin ilköğretim programlarında verilmesi, sonraki girişimcilik faaliyetleri üzerindeki etkisinden dolayı kritik olarak değerlendirilmektedir. İlk yıllarda verilebilecek girişimcilik eğitimleri, çocukların ileriki yaşamlarında girişimcilik için gerekli olan akıl yürütme ve problem çözme gibi becerilerine temel oluşturacaktır (Askun ve Yıldırım, 2011). Bu bağlamda; genel olarak, üniversitelerde yapılan araştırmalar incelendiğinde, birçok araştırma girişimciliğin tüm eğitim düzeylerinde öğretilerilebilir olduğuna dair sonuçlar bildirmesine rağmen ilköğretim düzeyinde az sayıda çalışma yapılmıştır (Solis ve diğerleri, 2017).

Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; Erdem (2017), 2009-2016 yılları arasında “kurumsal girişimcilik” alanındaki lisansüstü tezlerini; Berber ve Küçükoğlu (2018) ise; “girişimcilik” ve “yenilik” alanlarına odaklanan lisansüstü tezlerini incelemiştir. Lisansüstü tezlerde; girişimcilik özelliklerinin ve girişimcilik niyetinin öne çıktığı, lisansüstü tezler ve makalelerin anahtar sözcükleri incelendiğinde “girişimci birey” in ilk sırada yer aldığı, yapılan çalışmalarda daha çok girişimcinin özelliklerini tanımlamaya yönelik araştırmalara yer verildiği (Eser ve Yıldız, 2015); hazırlanan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun işletme ve ekonomi alanlarında olduğu (Karadal ve diğerleri, 2017) tespit edilmiştir.

1988 – 2019 yılları arasında 31 yıllık süreçte yapılan lisansüstü tezlerin taranması sonucunda, eğitim-öğretim alanında ayrıca ilköğretim programları, öğrenciler ve sınıf öğretmenleri örnekleminde girişimcilikle ilgili lisansüstü tezleri analiz eden bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ulaşılan bu sonuç çalışmamızı özgün kılmaktadır.

Bu araştırmanın eğitim-öğretim alanında girişimcilik konusu üzerinde gelecekte yapılabilecek çalışmalara ilham verebileceği, eğitim-öğretim alanında girişimcilik araştırmalarına ilişkin genel bir değerlendirme yapması ve konuya ilişkin bir çerçeve çizebileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı Türkiye’ de eğitim-öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan lisansüstü tez çalışmalarını ve ilköğretim bağlamında girişimciliği çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmamızda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkiye’ de girişimcilik üzerine gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Türkiye’ de eğitim-öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerin diğer disiplin alanları arasındaki dağılımı nasıldır?
3. Türkiye’ de eğitim-öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerin hazırlandığı bölüm / enstitü / anabilim dalı / konu dağılımı nasıldır?

4. Türkiye’ de eğitim-öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerin örneklem grubu nasıl bir dağılım göstermektedir?
5. Türkiye’ de eğitim-öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerin konu alanlarına göre dağılımı ne şekildedir?
6. Türkiye’ de eğitim-öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
7. Eğitim – öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerden, ilkokulu (öğretim programları, dersler ve ders kitapları, öğrenciler, sınıf öğretmenleri ve öğretmen adayları, okul yöneticileri) konu edinen araştırmalarda yer alan anahtar kavramlar nasıl bir dağılım göstermektedir?
8. Eğitim – öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerden, ilkokulu (öğretim programları, dersler ve ders kitapları, öğrenciler, sınıf öğretmenleri ve öğretmen adayları, okul yöneticileri) konu edinen araştırmalarda ne tür sonuçlar elde edilmiştir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Girişimcilik ana ekseninde eğitim-öğretim alanında hazırlanan lisansüstü tezleri inceleyen bu araştırma, betimsel tarama modelinde desenlenmiştir. Betimsel tarama, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 1999).

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

YÖK Yayın Dokümantasyon Daire Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi yönetiminde bulunan, 1988 – 2019 yılları arasında Türkiye’ de üniversitelerde girişimcilik ana ekseninde eğitim-öğretim konusunda yapılan ve erişime açık olan 33 lisansüstü tez çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu tezlerden ilkokulu farklı boyutlarla (öğretim programları, dersler ve ders kitapları, öğrenciler, sınıf öğretmenleri ve öğretmen adayları, okul yöneticileri) konu edinen 9 tez örneklemimizi oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında, 1988 – 2019 yılları arasında eğitim-öğretim alanında Türkiye’ de üniversitelerde girişimcilik konusu üzerine hazırlanan lisansüstü tezlere, internet ten Yüksek Öğretim Kurulu’nun (YÖK) Ulusal Tez Merkezi web sitesi üzerinden ulaşılmıştır. Tezlere “girişimcilik” kavramı tarama yapılarak ulaşılmıştır. Yapılan aramada girişimcilikle ilgili 422 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bunlardan 51 tanesi eğitim öğretim alanında yapılan çalışmalardır. Bu 51 lisansüstü tezin 18 i eğitim-öğretim ve işletme, eğitim-öğretim ve turizm, eğitim-öğretim ve sosyal hizmetler vb. gibi eğitim-öğretim ve mesleki alanlarda iken 33 tez, okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimin farklı boyutlarını (öğretim programları, ders kitapları, öğretmenler ve öğretmen adayları, idareciler) konu edinmektedir. Ulaşılan 33 tezdten ilkokul öğrencileri, sınıf öğretmenleri ve öğretmen adayları, okul yöneticileri, ilkokul öğretim programları, ilkokul ders kitapları gibi konularla ilgili olan 9 tez tespit edilmiş olup örneklemimize dahil edilen bu 9 tez ile elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar üzerinde yoğunlaşmıştır.

2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Verilerin analizinde; nitel araştırmalarda yazılı metinlerin bazı özelliklerini sayısal olarak belirtmeye yarayan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, kaynaktan elde edilen verilerin çeşitli işlemlerden geçerek yorumlanmasını ifade etmektedir (Koçak ve Arun, 2006). İçerik analizi genel olarak yazılı materyallerin sistematik bir şekilde incelenerek belirli ölçütlerle gruplanıp, bilginin yaygınlaştırılması ve gelecek araştırmalara yol göstermesi için derlenen bilimsel bir yöntemdir (Dinçer, 2018).

Girişimcilikle ilgili ilk tezin YÖKTEZ arşivine 1988 yılında yüklenmiş olması nedeniyle bu tarihten itibaren mevcut verilerin analizi yapılmıştır. Girişimcilik ana ekseninde hazırlanan tezler önce doküman incelemesi yoluyla; yıl, tez türü, ait olduğu disiplin, araştırma türü, araştırma yöntemi, konu alanları değerlendirilmiş ve arkasından eğitim-öğretim alanına ilişkin hazırlanan tezlerden Öğretim Programları, Öğrenciler ve Sınıf Öğretmenleri örnekleme ait olanların bulguları ve sonuçları üzerinde durulmuştur. Çalışmada elde edilen bulgular betimleyici analiz araçlarından frekans değerleriyle açıklanmış; daha sonra bunlar tablo ve grafiklerle sunulmuştur. Eğitim – öğretim alanında girişimcilik

üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerden, ilkokulu (öğretim programları, dersler ve ders kitapları, öğrenciler, sınıf öğretmenleri ve öğretmen adayları, okul yöneticileri) konu edinen ve örneklemimiz kapsamında yer alan 9 tez ile ulaşılan sonuçlar en eski tarihten günümüze doğru sıralanarak ele alınmıştır. Bu tezlerdeki anahtar kelimelerde yer alan kavramların frekans tablosu oluşturularak örneklem kapsamında incelenen tezlerde en çok hangi anahtar kavramlara yer verildiği tespit edilmiştir. Elde edilen veriler, cevap aranan araştırma soruları doğrultusunda yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, ulaşılan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1: Türkiye’ de “Girişimcilik” Konusunda Hazırlanan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı*

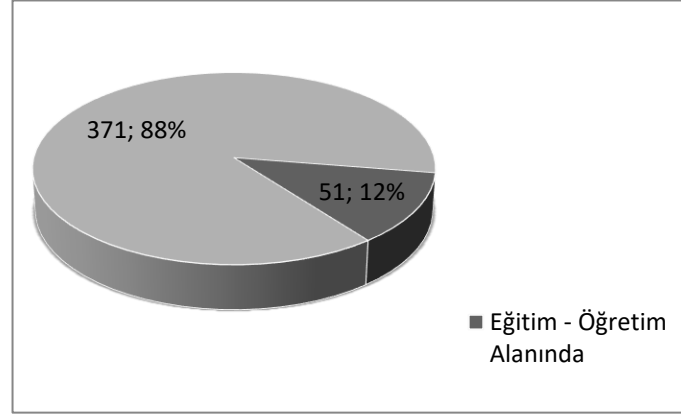
Yıllar	Araştırmanın Türü		Araştırmanın Disiplin Alanı	
	Yüksek Lisans	Doktora	Eğitim - Öğretim	Diğer Disiplinler
1988	1			1
1989	1		1	
1991	1			1
1992	1			1
1994	1	2	1	2
1995	1			1
1997	2		1	1
1998	1			1
1999	2			2
2000	3			3
2001	1	1		2
2002	3	1		4
2003	2	2		4
2004	5	2		7
2005	4	1		5
2006	9			9
2007	12			12
2008	3	1		4
2009	6	3		9
2010	9	3		12
2011	9	6		15
2012	9	6		15
2013	21	6	3	24
2014	18	6	2	22
2015	27	8	11	24
2016	36	10	14	32
2017	42	10	3	49
2018	73	15	10	78
2019	30	6	6	30
Toplam	332	90	51	371
G.Toplam	422		422	

* 01.08.2019 tarihi itibarı ile

Tablo 1 incelendiğinde; girişimcilikle ilgili ilk lisansüstü tezin 1988 yılında hazırlandığı; girişimcilikle ilgili 332 yüksek lisans, 90 doktora tezi olmak üzere 422 tez hazırlandığı; bu tezlerden 51 inin eğitim-öğretim alanında olduğu; 371 inin ise diğer disiplinlerde hazırlandığı; girişimcilikle ilgili lisansüstü tezlerin yıllar bazında günümüze doğru yaklaştıkça sayıca arttığı, 51 tezdten 48 inin son 6 yılda hazırlandığı görülmektedir.

Tablo 1 incelendiğinde; eğitim-öğretim alanında girişimcilikle ilgili 1998 yılından sonra 2013 e kadar 15 yıl boyunca eğitim-öğretim alanında girişimcilikle ilgili lisansüstü tez hazırlanmadığı ortaya çıkmaktadır.

Yine **Tablo 1** e göre; eğitim-öğretim alanında girişimcilikle ilgili sayıca en çok tezin 2016 yılında (14 tez) hazırlandığı, 2017 yılında ise girişimcilikle ilgili toplam 51 tezin sadece 3 ünün eğitim-öğretim alanında olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Türkiye’ de Eğitim-Öğretim Alanında Girişimcilik Üzerine Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin Diğer Disiplin Alanları Arasındaki Dağılımı*

* 01.08.2019 tarihi itibarı ile

Tablo 2 incelendiğinde; Türkiye’ de 1988 – 2019 yılları arasında girişimcilik üzerine hazırlanan tezlerin (422 adet), %12 sinin (51 adet) eğitim-öğretimle ilgili olduğu; %88 inin (371 adet) diğer disiplin alanları ile ilgili olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Türkiye’ de Eğitim-Öğretim Alanında Girişimcilik Üzerine Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin Hazırlandığı Bölüm / Enstitü / Anabilim Dalı / Konu Dağılımı

Bölüm / Enstitü / Ana Bilim Dalı / Konu	Lisansüstü Tez Türü		Toplam
	Yüksek Lisans	Doktora	
İşletme	14	2	16
Eğitim Yönetimi ve Denetimi ABD	4	1	5
Fen Bilimleri Enstitüsü	5	2	7
Yaşam Boyu Öğrenme	2		2
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ABD	3		3
Sosyal Bilimler Enstitüsü	5	3	8
Bilgisayar - Öğretim Teknolojileri ABD	1	2	3
Eğitim Programları ve Öğretimi ABD	3		3
Turizm İşletmeciliği ABD	1		1
Sosyal Hizmetler ABD	1		1
Sınıf Öğretmenliği ABD	1		1
Psikoloji ABD		1	1
Toplam	40	11	51

* 01.08.2019 tarihi itibarı ile

Tablo 3 incelendiğinde; girişimcilik ile ilgili en çok tezin 16 tez ile işletme anabilim dalında hazırlandığı; sırasıyla bunu 8 tez ile sosyal bilimler enstitülerinin, 7 tez ile de fen bilimleri enstitülerinin takip ettiği; öğretim programları ana bilim dalında 3 tezin, sınıf öğretmenliği ana bilim dalında 1 yüksek lisans tezinin olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Eğitim - Öğretim Disiplin Alanı İle İlgili Girişimcilik Hakkında Hazırlanan Tezlerin Örneklem Grubuna Göre Dağılımı*

Örneklem grubu	Yüksek Lisans	Doktora
Okul İdarecileri	4	1
Öğretmenler	2	
STK lar	2	
Yükseköğretim (Üniversite öğrencileri, eğitim fakültesi öğretmen adayları, yüksek öğretim eğitim sistemi)	17	5
Ortaöğretim	7	1
İlköğretim	3	4
Okulöncesi eğitim	1	
Ders kitapları ve öğretim programları	4	
Toplam	40	11

* 01.08.2019 tarihi itibarı ile

Tablo 4 incelendiğinde; 51 lisansüstü tez içerisinde en çok tezin (22 tez) yükseköğretim (üniversite öğrencileri, öğretmen adayları ve yüksek öğretim eğitim sistemi) örnekleminde hazırlandığı görülmektedir. Bunun nedeni ise örneklem grubuna ulaşmanın kolay olması şeklinde yorumlanabilir.

Yine **Tablo 4**' e göre; eğitim-öğretim alanında girişimcilik konusunun en az ele alındığı (1 tez) eğitim-öğretim kademesinin okulöncesi eğitim olduğu görülmektedir.

Tablo 4' te de görüldüğü gibi; toplamda 51 lisansüstü tezin sadece 2 si öğretmenler, 4 ü de öğretim programları ve ders kitapları örnekleminde aittir.

Tablo 5: Türkiye' de Eğitim - Öğretim Disiplin Alanı İle İlgili Girişimcilik Hakkında Hazırlanan Tezlerin Örneklem ve Tez Konusuna Göre Dağılımı*

Örneklem	Yüksek Lisans	Doktora	Tez konusu
Ortaokul (5.sınıf)		1	Bilişim
Yükseköğretim (öğrenciler)	1		Bilişim
Ortaöğretim (meslek lisesi)	1		Eğitim programları
İlköğretim	1		Öğretim programları
Sınıf öğretmenleri	1		Okul yöneticileri
Ortaokul (7.sınıf)		1	Sosyal bilgiler dersi
Sınıf öğretmenleri	1		Girişimcilik becerileri
Öğretmen adayları	8	2	Girişimcilik becerileri
Öğretmen adayları	1	1	Fen bilimleri öğretimi
İlkokul (öğrenci)		1	Sosyal bilgiler dersi
Okul yöneticileri	4	1	Girişimcilik becerileri
Kadın girişimciler	1		Sivil toplum kuruluşları
AB ilköğretim öğrencileri	1		Girişimcilik becerileri
Ortaokul (6.sınıf)	1		Girişimcilik becerileri
Ortaöğretim	1		Girişimcilik / meslek seçimi
4-5.sınıf sosyal bilgiler ders kitapları	1		Girişimcilik becerileri
Yükseköğretim (öğrenciler)	5		Girişimcilik becerileri
Ortaöğretim (meslek lisesi)	2		Girişimcilik becerileri
Ortaöğretim (genel lise)	1		Girişimcilik eğilimi
Ortaöğretim (meslek lisesi)	1		Yaratıcı düşünme
Yükseköğretim (yönetim)	1		Stratejik planlar
Yükseköğretim (eğitim sistemi)		1	Girişimcilik eğitimi
Ortaokul ve liseler	1		Öğretim programları
Yükseköğretim (öğrenciler)	1		Kariyer planlama
KOSGEB girişimcilik eğitimi alanlar		1	Girişimcilik eğitimi
İlköğretim (öğretim programları)	1		Girişimcilik eğitimi
Öğretim programları, dersler ve ders kitapları	1		Girişimcilik eğitimi
Ortaöğretim (meslek lisesi)		1	Rehberlik
Okulöncesi	1		Girişimcilik eğitimi
Ortaöğretim (meslek lisesi)	1		Turizm
Ortaokul (öğrenciler)		1	Fen bilimleri
Toplam	40	11	51 tez

* 01.08.2019 tarihi itibarı ile

Tablo 5 incelendiğinde; eğitim-öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan 51 lisansüstü tezin 40' inin yüksek lisans, 11 inin doktora tezi olduğu görülmektedir.

Tablo 5 e göre; eğitim-öğretim alanında girişimcilik üzerine en çok lisansüstü tezin yüksek öğretim kademesinde ve sonrasında meslek liseleri örnekleminde hazırlandığı; bunların konularının girişimcilik becerileri üzerine odaklandığı görülmektedir.

Tablo 5 incelendiğinde; eğitim-öğretim alanında 20 yüksek lisans, 3 doktora olmak üzere toplam 23 lisansüstü tezin girişimcilik becerileri üzerine hazırlandığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Yine **Tablo 5** e göre; sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersleri girişimcilik becerilerinin ele alındığı 2 ders olarak karşımıza çıkmaktadır. 3 lisansüstü tezin de öğretim programlarını konu edindiği görülmektedir.

Tablo 6: Türkiye’ de Eğitim-Öğretim Alanında Girişimcilik Üzerine Hazırlanan Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Araştırma Yöntemleri*

Yıllar	Yüksek Lisans			Doktora			Toplam
	Nicel	Nitel	Karma	Nicel	Nitel	Karma	
1989	1						1
1994				1			1
1997	1						1
2013	3						3
2014	2						2
2015	5	3	1	2			11
2016	7	3		2	1	1	14
2017	2					1	3
2018	5	1	1		1	1	9
2019	5					1	6
Toplam	31	7	2	5	2	4	51
Genel Toplam	40			11			51

* 01.08.2019 tarihi itibarı ile

Tablo 6 ya göre; eğitim-öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinde 36 tezde nicel, 9 tezde nitel, 6 tezde ise karma yöntemin kullanıldığı tespit edilmiştir. Lisansüstü araştırmalarda daha çok nicel yöntemin tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7: Eğitim – Öğretim Alanında Girişimcilik Üzerine Hazırlanan Lisansüstü Tezlerden, İlkokulu (öğretim programları, dersler ve ders kitapları, öğrenciler, sınıf öğretmenleri ve öğretmen adayları, okul yöneticileri) Konu Edinen Araştırmalarda Yer Alan Anahtar Kavramların Dağılımı

Anahtar kelimeler	f
Algı	1
Avrupa birliği	1
Dönüşümcü liderlik	1
Eğitim	1
Eğitim programları	1
Girişimci birey	2
Girişimcilik	5
Girişimcilik becerisi	5
Girişimcilik eğitimi	4
Girişimcilik yeterlilikleri	1
Gözlem formu	1
Hayat bilgisi	1
İçerik analizi	1
İlkokul	1
İlköğretim programı	1
Karma yöntem	1
Motivasyon	1
Okul yöneticisi	1
Öğrenci özerklik desteği	1
Öğretim programı	1
Öğretmen adayı	1
Sosyal bilgiler ders kitabı	1
Sosyal bilgiler eğitimi	1
Temel beceriler	1
Üniversite	1
Yansıtıcı düşünme	1
Yaratıcı düşünme becerisi	1
Yol analizi tekniği	1
Toplam	40

Tablo 7 incelendiğinde eğitim – öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerden, ilkökulu (öğretim programları, dersler ve ders kitapları, öğrenciler, sınıf öğretmenleri ve öğretmen adayları, okul yöneticileri) konu edinen tezlerde yer alan 40 anahtar kavramın 5 inin girişimcilik, 5 inin girişimcilik becerisi, 4 ünün girişimcilik eğitimi, 2 sinin girişimci birey olarak yer aldığını; incelediğimiz 9 tezin

anahtar kavramlarından 1 inin ilkököl ve 1 inin de ilkököl programı olduğunu; yine **Tablo 7** ye göre dersler arasında hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersinin öne çıktığını görmekteyiz.

Eğitim – öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerden, ilkököl (öğretim programları, öğrenciler ve sınıf öğretmenleri) konu edinen araştırmalarda öne çıkan sonuçlar incelendiğinde;

Akyürek (2013) tarafından ilkököl öğretmenlerinin öğrencilere kazandırılması amaçlanan girişimcilik becerisine yönelik görüşleri değerlendirilmiş, öğretmen ve aile tutumlarının girişimcilik becerilerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre; ilkököl öğretmenleri, girişimcilik becerisine olumlu katkı yapan ilk dersin hayat bilgisi dersi olduğu, bunu sırayla fen ve teknoloji, matematik, sosyal bilgiler ve Türkçe derslerinin takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik (2013) tarafından öğretmen algılarına göre okul yöneticilerinin ne düzeyde dönüşümcü liderlik özelliklerine sahip olduğu incelenmiş, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okul yöneticilerini girişimci olarak tanımlamış, özel okullarda çalışan öğretmenlerin devlet okullarında çalışan öğretmenlere nazaran okul yöneticilerinin dönüşümcü liderlik özelliklerini daha yüksek algıladıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Çelik (2014) tarafından sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği okuyan öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi düzeyleri incelenmiş, sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği okuyan öğretmen adaylarının girişimcilik beceri düzeylerinin orta seviyede olduğu; öğretmen adaylarına girişimcilik konusunda yeterli düzeyde eğitim verilmediğinden bu bölümlerde okuyan öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi konusunda gerekli donanımlara sahip olmadan mezun oldukları; bilgi ve beceri düzeyi iyi olan öğretmen adaylarının süreç içerisinde bu bilgilerinin de köreldiği; girişimcilik dersi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında anlamlı bir farkın olduğu, sosyal bilgiler bölümünde okuyan öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliği okuyan öğretmen adaylarına nispeten girişimcilik beceri puanlarının daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Uğur (2015) tarafından yapılan araştırmada girişimcilik özelliklerinin küçük yaşlardan itibaren eğitim yoluyla kazandırılabilirliği; dünya üzerindeki pek çok ülkede girişimcilik eğitimlerine küçük yaşlardan itibaren başlandığı; girişimciliğin bazı ülkelerde zorunlu dersler içerisinde, bazı ülkelerde de ayrı bir ders olarak verildiği, bizim ülkemizde ise girişimcilik eğitimlerine ilköğretim programlarında ayrı bir ders olarak yer verilmesi gerektiği, girişimciliğin küçük yaşlardan itibaren verilmesi, girişimcilik kültürünün aşılması ve yaygınlaşmasıyla birlikte istihdam gücü sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

İN (2015), 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan girişimcilik becerilerini inceleyen çalışmasında; girişimciliğin ekonomik becerilerinin teorik ve kavramsal yönünün ders kitaplarında daha çok yer aldığı, pratiğe ya da uygulamaya dönük yönünün göz ardı edildiği; ders kitaplarında girişimcilikle ilgili birçok kişisel özelliğe yer verilmişken ikna becerisinin yer almadığı tespit edilmiştir.

Aydın (2015), hayat bilgisi öğretim programlarında yer almış girişimci birey özellikleri ve bu özelliklerin kazandırılabilirliğini incelemiştir; 1926, 1936, 1948, 1968 ve 1998 Hayat Bilgisi Öğretim Programlarında girişimcilik veya girişimci birey özellikleri için ayrı bir başlık veya konu ayrılmadığını; 2009 Hayat Bilgisi Öğretim Programında girişimciliğin bir beceri ve ara disiplin olarak ele alındığı; 2009 Hayat Bilgisi Öğretim Programının girişimci birey özelliklerinden etkili iletişim, grup çalışmasına katılma, kendini ifade etme, olumlu düşünme, güvenilir olma, karar verme ve kaynakları etkili/verimli kullanma özelliklerini en fazla kazandırdığı; yeni bir ürün ortaya koyma, yaratıcı düşünme, risk alma ve problem çözme özelliklerini en az düzeyde kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Köstekçi (2016), öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir; matematik öğretmenliği adayları lehine bir farklılık tespit etmiş, sınıf öğretmeni adaylarının diğer öğretmen adaylarına göre daha yüksek seviyede yansıtıcı düşünme düzeyinde oldukları sonuçlarına ulaşmıştır.

Ataseven (2016), Sakarya ili merkez ilçesi olan Adapazarı'nda okuyan ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin girişimcilik yeterlilikleri düzeyleri ile 2014 yılında Avrupa Birliği üyesi 13 farklı ülkedeki akran öğrencilerde gerçekleştirilen ölçümlerle kıyasladığı araştırmada; Adapazarı'ndaki öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerine sahip olma düzeylerinin Avrupa Birliği ülkelerindeki akranlarından anlamlı ölçüde yüksek olmasına rağmen girişimcilik niyetlerine ve girişimsel tutumlara sahip olma seviyelerinin daha düşük düzeyde olduğu; okul dışında herhangi bir aktivite veya projeye katılan öğrencilerin katılmayanlara göre girişimcilik yeterliliklerinin, kendi iş yeri bulunan öğrencilerin bulunmayanlara oranla daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Arcagök (2016), İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin özerklik desteği algısına, içsel ve dışsal motivasyona büyük oranda sahip oldukları; 4. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin özerklik desteği algılarının, derse yönelik akademik motivasyonlarını ve dersle ilgili girişimcilik becerilerini doğrudan etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

Elde edilen bulgulara göre; girişimcilikle ilgili ilk lisansüstü tez 1988 yılında hazırlanmıştır. 1988 – 2019 yılları arasında girişimcilikle ilgili 332 yüksek lisans, 90 doktora tezi olmak üzere 422 tez hazırlanmış olup bu tezlerden 51'i eğitim-öğretim alanındadır. 371'i ise diğer disiplinlerde hazırlanmıştır. YÖKTEZ veri tabanında, eğitim-öğretim alanında girişimcilikle ilgili 1998 yılından sonra 2013'e kadar 15 yıl boyunca girişimcilikle ilgili lisansüstü yer almamaktadır. Eğitim-öğretim alanında girişimcilikle ilgili sayıca en çok tezin 2016 yılında (14 tez) hazırlandığı, 2017 yılında ise girişimcilikle ilgili toplam 51 tezin sadece 3 ü eğitim-öğretim alanında olduğu belirlenmiştir. Girişimcilikle ilgili hazırlanan lisansüstü tezler, son yıllarda artış göstermektedir. 51 tezdən 48 inin son 6 yılda hazırlanmış olması bu durumu destekler niteliktedir. Benzer bulgulara konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalarda da rastlanmaktadır (Karadal ve diğerleri, 2017; Erdem, 2017).

2013 ve devam eden yıllarda eğitim-öğretim alanında girişimcilikle ilgili hazırlanan tezlerin yoğunluk kazanması; tüm dünyada eğitim sistemlerinde girişimcilik eğitime verilen önemin artmasına (Özdemir, 2016), buna paralel olarak bizim ülkemizde de girişimcilik dersleri ve konularının öğretim programlarında yer bulmaya başlaması şeklinde yorumlanabilir. Nitekim, MEB'in 2005, 2009, 2013 ve 2017 yıllarında (gerek bazı derslerde gerekse bütün derslerde) yenilediği öğretim programlarında üzerinde önemle durulan temel becerilerden birisi olan girişimcilik yer almıştır (MEB, 2018).

Türkiye' de 1988 – 2019 yılları arasında girişimcilik üzerine hazırlanan tezlerin (422 adet), % 12 si (51 adet) eğitim-öğretimle ilgili olarak; % 88 i de (371 adet) diğer disiplin alanları ile ilgilidir. Girişimcilik ile ilgili en çok tez (16 tez) işletme anabilim dalında hazırlanmıştır. Sırasıyla bunu (8 tez ile) sosyal bilimler enstitüleri, (7 tez ile) de fen bilimleri enstitüleri takip etmektedir. MEB (2009), girişimcilik becerilerinin küçük yaşlardan itibaren öğrencilere kazandırılması gereken bir beceri olduğunu vurgulamaktadır. Uğur (2015), Eser ve Yıldız (2015), Çelik (2016), Karadal ve diğerlerinin (2017) ulaşılmış oldukları bulgular, bu çalışmada ortaya çıkan bulguları destekler niteliktedir.

Öğretim programları ana bilim dalında 3 tez, sınıf öğretmenliği ana bilim dalında da 1 yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.

51 lisansüstü tez içerisinde en çok tezin (22 tez) yükseköğretim (ekonomi ile ilgili bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencileri, eğitim fakülteleri öğrencileri ve öğretmen adayları) örnekleminde hazırlanmıştır. Girişimcilik eğitimi ile ilgili çalışmalar çoğunlukla üniversite düzeyinde yapılmış çalışmalardır. Yurtseven ve Ergün (2018) ün de ulaştıkları sonuçlar bu durumla paraleldir. Bunun nedeni ise örneklem grubuna ulaşmanın kolay olması şeklinde yorumlanabilir. Eğitim-öğretim alanında girişimcilik konusunun en az ele alındığı (1 tez) eğitim-öğretim kademesi okulöncesi eğitimdir. 51 lisansüstü tezin sadece 2 si öğretmenler, 4 ü de öğretim programları ve ders kitapları örnekleminde aittir.

Eğitim – öğretim alanında girişimcilik konusunda hazırlanan tezlerle ilgili literatür incelendiğinde ise; sivil toplum kuruluşları (KOSGEB ve KAGİDER eğitimleri), bilişim, eğitim ve öğretim programları, okul yöneticileri, girişimcilik becerileri, sosyal bilgiler dersi ve girişimcilik, fen bilimleri öğretimi ve girişimcilik, girişimcilik ve meslek seçimi, girişimcilik eğilimi, yaratıcı düşünme, stratejik planlama, kariyer planlama, rehberlik, turizm gibi konularda araştırmalar yapıldığı görülmektedir.

Eğitim-öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan 51 lisansüstü tezin 40'ı yüksek lisans, 11'i de doktora tezidir. Yine bu konuda girişimcilik üzerine en çok lisansüstü tez, yüksek öğretim kademesinde ve sonrasında meslek liseleri örnekleminde hazırlanmıştır. Bu durumun nedeni, girişimciliğin üniversitelerin ekonomi ile ilgili bölümleri ve meslek liselerinde ders olarak okutulması şeklinde açıklanabilir. Hazırlanan bu tezlerin konularının girişimcilik becerileri üzerine odaklandığı tespit edilmiştir. 40 yüksek lisans tezinden 20'si, 11 doktora tezinden 3'ü olmak üzere toplam 23 lisansüstü tezin konusu girişimcilik becerileridir.

Girişimcilik alanında yapılan araştırmaları eleştirel bir yaklaşımla ele alan Eser ve Yıldız (2015) da; Türkiye' de girişimcilik alanında yapılan çalışmalarda öncelikle girişimcilik özelliklerinin yer aldığı, "girişimci birey" in ilk sırada geldiği, yapılan çalışmalarda daha çok girişimcinin özelliklerini tanımlamaya yönelik araştırmalara yer verildiği, girişimci bireyi, girişimcilik eğilimini ve girişimci olma nedenlerini

ortaya koymayı hedefleyen çalışmaların çoğunlukta olduğu, girişimcilik araştırmalarında araştırmacıların girişimcinin kişisel özelliklerine gereğinden fazla odaklandığı ve girişimcilik yazınında önemli diğer unsurların ihmal edildiği, bu tür çalışmaların alanın gelişmesine katkı sağlamaktan ziyade aynı konuların tekrar tekrar farklı örneklerle üzerinde test edildiği bulgularına ulaşımlardır. Örgü ve diğerleri de (2009), Türk girişimcilik araştırmalarının daha çok girişimci birey ekseninde olduğu ve bu durumun girişimcilik yazınına hakim olduğunu; genellikle girişimcilik araştırmalarının girişimciliğin bireysel özellikler kuramsal sınırları içinde yer aldığı ifade etmişlerdir. İn (2015) de, 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında, girişimciliğin ekonomik becerilerinin teorik ve kavramsal yönünün ders kitaplarında daha çok yer aldığı; pratiğe ya da uygulamaya dönük yönünün göz ardı edildiğini tespit etmiştir. Burada elde edilen bulgular da bu çalışmada ortaya konulan bulguları ve ulaşılan sonuçları destekler niteliktedir.

Sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersleri girişimcilik becerilerinin en çok ele alındığı 2 ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun nedenini; ilk ve orta okullarda girişimcilik konularıyla ilgili kazanımlara öğretim programlarında doğrudan yer veren derslerin hayat bilgisi, sosyal bilgiler, fen bilimleri, teknoloji ve tasarım derslerinin olması şeklinde ifade edebiliriz (Akyürek, 2013; MEB, 2018).

Eğitim – öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerden, ilkokulu (öğretim programları, dersler ve ders kitapları, öğrenciler, sınıf öğretmenleri ve öğretmen adayları, okul yöneticileri) konu edinen tezlerde yer alan anahtar kavramlar; en çok girişimcilik, girişimcilik becerisi, girişimcilik eğitimi ve girişimci birey olarak geçmektedir. Anahtar kavramlar arasında ilkokul ve ilkokul öğretim programı çok az yer almakta, hayat bilgisi ve sosyal bilgiler olarak 2 ders öne çıkmaktadır. Bulguları incelediğimizde girişimcilikle ilgili konuların birkaç ders ile sınırlı kaldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Oysa girişimcilik eğitimi; kişisel gelişimi, aktif vatandaşlığı, sosyal faaliyetlere katılımı ve istihdam imkanlarını görebilme gibi birçok beceriyi içerdiğinden eğitimin her kademesinde tüm disiplinlerle aynı zamanda ders dışı etkinliklerle de ilişkilendirilmelidir (Eurydice, 2016).

Eğitim-öğretim alanında girişimcilik üzerine hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinde 36 tezde nicel, 9 tezde nitel, 6 tezde ise hem nicel hem de nitel yöntem kullanılmıştır. Bu durum, birçok araştırmacının elde ettiği sonuçlarla paralellik göstermektedir. (Berber ve Küçüköğlü, 2018; Örgü ve diğerleri, 2009).

5. ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgulardan ve ulaşılan sonuçlardan hareketle;

- İlkokul düzeyinde girişimcilik eğitimiyle ilgili yapılan araştırmaların ve tezlerin artırılması,
- Girişimcilik üzerine yapılan araştırmaların girişimci birey, girişimcilik kişilik ve özellikleri ekseninden araştırma yapılmamış diğer alanlara doğru genişletilmesi,
- Girişimcilik eğitiminin ilkokul öğretim programlarına yerleştirilmesi, var olan derslerde kazanımların genişletilmesi ve olmayan derslere eklenmesi,
- Girişimcilik eğitimlerinin etkilerini değerlendiren araştırmalara yer verilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

Abu-Saifan, S. (2012). Social Entrepreneurship: Definition and Boundaries, Technology Innovation Management Review, <https://timreview.ca/article/523> – Erişim tarihi: 07.08.2019.

Akyürek, Ç. (2013). *İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Arcagök, S. (2016). *Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersindeki Özerklik Desteği Algılarının Motivasyon, Girişimcilik Ve Yaratıcılık İle İlişkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Askun, B. & Yıldırım, N. (2011). Insights on entrepreneurship education in public universities, in Turkey: Creating entrepreneurs or not?. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 24 (2011), pp. 663-676.

Ataseven, Ö. (2016). *Türkiye Ve Avrupa Birliği Ülkelerindeki İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Yeterliliklerinin Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Düzce Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

Avrupa Birliği. (2016). Hollanda Eğitim Sistemi ve Girişimcilik-Diğer alanlara nasıl uygulanabilir?. <http://transnationalbusinessgroups.eu/tbg/wp-content/uploads/2016/11/Turkish-O2-A1-Dutch-Education-and-Entrepreneurship.pdf>. Erişim tarihi: 01.10.2019.

Aydın, E. (2015). *Hayat Bilgisi Öğretim Programlarında Yer Almış Girişimci Birey Özelliklerinin İncelenmesi Ve Bu Özelliklerin Kazandırılabilirliğinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Bohlmann, C. & Rauch, A. & Zacher, H. (2017). A Lifespan Perspective on Entrepreneurship: Perceived Opportunities and Skills Explain the Negative Association between Age and Entrepreneurial Activity. *Front. Psychol.* 8:2015. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.02015>.

Christensen, C. M. & Gregersen, H. B. & Dyer, J. H. (2011). *The Innovator's DNA: Mastering the Five Skills of Disruptive*. Harvard Business School Publishing, Boston – USA.

Çelik, M. (2013). *Öğretmen Algılarına Göre İlkokul Yöneticilerinin Dönüşümcü Liderlik Ve Girişimcilik Becerileri Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Çelik, N. (2016). Yenilikçilik Konusunda Yapılan Doktora Tezlerinin İçerik Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi, *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, Sayı 2, No. 1, ss. 29–42.

Çelik, O. (2013). *Sosyal Bilgiler Ve Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Bilgi Ve Beceri Düzeyleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Dinçer, S. (2018). Eğitim Bilimleri Araştırmalarında İçerik Analizi: Meta-Analiz, Meta-Sentez, Betimsel İçerik Analizi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 176-190. DOI: 10.14686/buefad.363159.

Erdem, A. T. (2017). Kurumsal Girişimcilik Üzerine Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi, *European Journal of Managerial Research*, Sayı 1, No. 1, ss. 62–73.

ERG. (2015). Öğretmen Politikalarında Mevcut Durum ve Zorluklar, http://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/ERG_%C3%96%C4%9Fretmen-Politikalar%C4%B1nda-Mevcut-Durum-ve-Zorluklar.pdf – Erişim tarihi: 13.08.2019.

Eser, G. & Yıldız, M. L. (2015). Türkiye’ de Girişimcilik Araştırmalarının Odağı Nedir? Yazın Üzerine Bir İnceleme, *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, Cilt 11, Sayı 43, Ocak 2015, ss. 91-117 DOI: 10.14783/od.v11i43.5000070104.

Eurydice, (2016). *Entrepreneurship Education at School in Europe*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Gömlüksiz, M. N., & Kan, A. Ü. (2009). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme Ve Girişimcilik Becerilerini Kazandırmadaki Etkililiğinin Belirlenmesi (Diyarbakır İli Örneği). *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 1, 39-49.

http://www.iktisatsozlugu.com/nedir-4116-GİRİŞİM#.XUpMiGhl_Dc – Erişim tarihi: 07.08.2019.

<http://www.mahfiiegilmez.com/p/ekonomi-sozlugu.html> – Erişim tarihi: 07.08.2019.

<https://girisimcikafasi.com/girisimcilik-nedir-girisimci-kime-denir/> - Erişim tarihi: 07.08.2019.

İN, N. (2015). *1968-2012 Yılları Arasında 4. Ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alan Girişimcilik Becerilerinin İçerik Analizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İpbüken, Y. (2019). İnovasyon, Girişimci, Girişimcilik. <https://lean.org.tr/inovasyon-girisimci-girisimcilik/> - Erişim tarihi: 07.08.2019.

Karadal, H. & Duman, N. & Saygın, M. (2017). Girişimcilik Yazını:Türkiye’ deki Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İnceleme, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (16. ÜİK Özel Sayısı), ss. 137–148. <http://doi.org/10.18092/ulikidince.323649>.

Karasar, N. (1999) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınevi.

Kızılgöl, Ö. & İşgüden B., (2008). Bandırma’nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 9 (2) 257-279.

- Koçak, A. & Arun, Ö., (2006). İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu. *Selçuk İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 4(3), 21- 28.
- Köstekçi, E. (2016). *Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özellikleri İle Yansıtıcı Düşünme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Küçüköğlü, M. T. & Berber, Ş. (2018). Girişimcilik Ve Yenilik: Türkiye’de Yayımlanan Lisansüstü Tezleri Üzerine Bir İnceleme, *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl 2018, Cilt 5, Sayı 15, ss. 79 – 89.
- MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4-5.Sınıflar Öğretim Programı*. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi. Ankara.
- MEB. (2009). *Ortaöğretim Girişimcilik Dersi öğretim programı*. Milli Eğitim Basımevi. Ankara.
- MEB. (2018). Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı. (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx> - Erişim tarihi: 07.08.2019.
- Örge, Ö & M.İ. Yener & S. Akyol & C.I. Göğüş (2009). *Girişimci mi, Girişimcilik mi? Girişimcilik Çalışmalarında Bireyin Yüceltilmesi*, 17. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiri Kitapçığı, 21-23 Mayıs, Eskişehir.
- Özdemir, P. (2016). Girişimcilik Eğitimi Ve Üniversitelerimiz. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 11 (1), 224-240.
- Raposo, M. & Paço, A. & Manag, J. (2011). Special Issue: Entrepreneurship And Education—Links Between Education And Entrepreneurial Activity. *International Entrepreneurship and Management Journal*, June 2011, Volume 7, Issue 2, pp 143–144, <https://doi.org/10.1007/s11365-010-0152-1>.
- Saygın, M. (2016). *Kültürel Sermaye, Beşeri Sermaye ve Sosyal Sermayenin Girişimci Kişilik Özelliklerine Etkisi: İç Anadolu Bölgesi Genç Girişimciler Kurulu Örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Solisa, M. L. C. & López, M. P. A & Castanon, L. C. A & López, E. G. (2017). Developing entrepreneurship in primary schools. The Mexican experience of “My First Enterprise: Entrepreneurship By Playing”. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.02.013>.
- Uğur, B. (2015). *Girişimcilik Eğitiminin İlköğretim Programlarına Konulmasına Yönelik Model Önerisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Wei, X. & Liu, X. & Sha, J. (2019). How Does the Entrepreneurship Education Influence the Students’ Innovation? Testing on the Multiple Mediation Model. *Front. Psychol.* 10:1557. <https://doi:10.3389/fpsyg.2019.01557>.
- Wu, H. & Chen M. (2019). University Entrepreneurship Training Course Design - From Personal Feature Analysis to Practice. *Front. Psychol.* 10:16. <https://doi: 10.3389/fpsyg.2019.01016>.
- Yurtseven, R. & Ergün M. (2018). Çocuklar İçin Girişimcilik Eğilimleri Envanterinin (ÇGEE) Geliştirilmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 11(5), 125-145.